

ביו"ט מאי טעמא לא, ותירצה הגמרא משום סקרתא.

(ב) יש לפרש שמדובר כאן על שלמי חגיגה, ומדובר באופן שלא הקריבם ביו"ט ראשון ורוצה להקריבם בשאר הימים, וזה נמשך לדברי בית הלל שחידשו דין טפילה ואמרו אכילה ראשונה מן החולין מכאן ואילך מן המעשר, שעל זה המשיכו ואמרו שבשאר ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו על ידי טפילה ממעשר בהמה לחגיגה. ומשמע שביו"ט ראשון לא מועיל טפילה לחגיגה ממעשר בהמה, ולכן הקשתה הגמרא ביו"ט מאי טעמא לא, למה אי אפשר לטפול מעשר בהמה לחגיגה, ותירצה הגמרא משום סקרתא.

וכשנתבונן בדברי הראשונים האיך פירשו גמרא זו, נמצא כמה שיטות.

(א) שיטת רש"י היא שיטה מחודשת, שמפרש שמה שאמרה הגמרא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, קאי על שלמי שמחה. ומה שהקשתה הגמרא ביו"ט מאי טעמא לא, קאי על שלמי חגיגה.

וז"ל רש"י, ושאר כל ימות הפסח שאינן אלא לשמחה אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה וכו' עכ"ל. הרי מפורש ברש"י שדברי הגמרא אמורים על שלמי שמחה. ואח"כ המשיך רש"י לפרש ביום טוב מאי טעמא לא נפיק במעשר בהמה בשאר אכילות חוץ מן הראשונה כי היכי דשרו במעשר שני עכ"ל. וזה בודאי קאי על שלמי חגיגה, שהרי רש"י פירש שהשאלה היא למה אינו יוצא במעשר בהמה בשאר אכילות חוץ מן הראשונה כמו שיוצא במעשר שני. והרי מה שלמדנו במעשר

לקיים מצות שמחה, ואז יכול להביא שלמי שמחה גם מן המעשר, וכשיטת תוס' לעיל ז' ב' סוף ד"ה עולות שאם מכוון בהבאת המעשר לשם שמחה יכול להביאו אפילו ביו"ט עצמו. וכן ה"ה שאם לא הקריב חגיגה ביו"ט ראשון שיכול להביא שלמי שמחה מן המעשר כדי לצאת ידי חובת שמחה. וב"ש אורחא דמילתא נקטו וכמו שנתבאר באות ט"ז.

(ב) ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, ביום טוב מאי טעמא לא וכו'. דברי הגמרא כאן צריכין ביאור על מה מדובר כאן. והאם דין זה הוא המשך לדברי בית הלל, או שהוא גם לפי בית שמאי.

ויש לפרש ע"פ פשוטו בב' אופנים. (א) שמדובר כאן על שלמי שמחה שזה ג"כ נקרא חובה, כדאיתא במשנה ישראל יוצאין ידי חובתן וכו'. ועל זה אמרה הגמרא כאן אדם יוצא ידי חובתו היינו ידי חובת שלמי שמחה. ואתא בין לפי בית שמאי ובין לפי בית הלל, שכיון שבדרך כלל ביום ראשון מקריב שלמי חגיגה א"כ בשאר ימות הפסח מוטל עליו לקיים מצות שמחה, ועל זה כוונת הגמרא ושאר כל ימות הפסח שמקריב שלמי שמחה אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה.

ולפ"ז גם מתפרש המשך דברי הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא, פי' מתוך הלשון שאמרה הברייתא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, משמע שאם לא הקריב שלמי חגיגה ביו"ט ראשון וצריך להביא שלמי שמחה כדי לקיים מצות שמחה באכילת בשר שלמים ביו"ט ראשון, אינו יכול להביא ממעשר בהמה, ועל זה קושית הגמרא

הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא, מדובר על שלמי חגיגה, כי מדובר על יום טוב ראשון.

ואילו היינו מפרשים שמה שאמרה הברייטא שבשאר ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה קאי על שלמי חגיגה, על כרחך שהאדם המקריב שינה את הסדר ולא הקריב שלמי חגיגה ביו"ט ראשון ולכן רוצה להקריבם בשאר הימים, ועל אופן כזה לא דיברה הברייטא, כמדויק מתחילת דבריה.

וכן אילו היינו מפרשים ששאלת הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא, קאי על שלמי שמחה, על כרחך שהאדם המקריב שינה הסדר ולא הקריב שלמי חגיגה ביו"ט ראשון ולכן רוצה להקריב שלמי שמחה ביו"ט ראשון, וזה אינו סדר הברייטא שנקטה בפשיטות אופן שאדם מקריב ביום ראשון חגיגה ובשאר הימים שלמי שמחה, וכמבואר בברייטא בין לפי בית שמאי ובין לפי בית הלל וכמו שנתבאר. ועל כרחינו להמשיך ולפרש גם את ההמשך ע"פ הכלל הזה, ונמצא שפירוש רש"י הוא פשוט וברור וגם מוכרח.

ולפ"ז מה שאיתא בברייטא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, הוא אפילו לפי בית שמאי, משום דמיירי בשלמי שמחה בשאר ימי הרגל. וכן אתי שפיר גם לרבי יוחנן שסובר טופלים מעות למעות, משום דמיירי בשלמי שמחה. (ודלא כשיטת הרמב"ם שיבואר בעה"י בסמוך דאתי רק לחזקיה).

ומה ששאלה הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא שזה קאי על שלמי חגיגה, הוא רק לפי בית הלל שהתירו טפילה. וכן השאלה רק לפי

שני שהוא יוצא בשאר אכילות חוץ מן הראשונה הרי מדובר על שלמי חגיגה שהותר בו טפילה שאומרים בית הלל אכילה ראשונה מן החולין מכאן ואילך מן המעשר. משמע מפורש שזה קאי על שלמי חגיגה.

ולפ"ז צריך ליתן טעם למה פירש רש"י כן, ולא פירש שהכל מדובר על שלמי חגיגה או הכל מדובר על שלמי שמחה, וכן למה לא פירש להיפך שברישא מדובר על שלמי חגיגה ובסיפא מדובר על שלמי שמחה.

ונראה לפרש שפירושו של רש"י מוכרח מתוך הברייטא. שהרי זהו דבר פשוט ונראה בכל הברייטא, שדיברה על אופן שאדם מקריב ביו"ט ראשון שלמי חגיגה ובשאר הימים שלמי שמחה, ולא דיברה הברייטא כלל על אופן ששינה הסדר והקריב שלמי שמחה ביום ראשון וחגיגה בשאר הימים. וכמו שאמרו בית שמאי יום ראשון מן החולין מכאן ואילך מן המעשר, פי' יום ראשון שמקריב שלמי חגיגה צריך להביא רק מן החולין דלית להו טפילה, ומכאן ואילך שאר ימות הרגל שכבר הקריב שלמי חגיגה ביום טוב ראשון ועתה מביא שלמי שמחה, יכול להביא אף מן המעשר. וכן בית הלל דיברו ביום ראשון רק על חגיגה ואמרו אכילה ראשונה דחגיגה מן החולין, מכאן ואילך אכילה שניה דחגיגה ביום ראשון, מן המעשר וע"י דין טפילה, וא"כ משמע ברור שביום ראשון מדובר על חגיגה ובשאר הימים מדובר על שמחה.

וממילא פשוט שכאשר אמרה הברייטא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה מדובר על שלמי שמחה, משום שמדובר על שאר ימות הפסח. וכששואלת

חזקיה שטופלים בהמה לבהמה, דאילו לפי רבי יוחנן שטופלים מעות למעות לא שייך לשאול למה אין טופלין מעות מעשר בהמה למעות חגיגה, משום דאין מציאות של מעות מעשר בהמה, וכמו שיתבאר בס"ד בסמוך.

עוד נראה בס"ד ראיה לפירוש רש"י מלשון הברייתא אדם יוצא ידי "חובתו" במעשר בהמה, ומלשון זה משמע שיוצא ידי חובת החיוב שהוא חייב ולא משמע ע"י טפילה, כי טפילה הוא רק כדי שיהיה לו תוספת בשר ליתן לבני ביתו, אבל באמת גם בלי הטפילה יכול לצאת ידי חובתו, וממילא משמע דקאי על שלמי שמחה שצריך לצאת ידי "חובת" שמחה, וכלשון המשנה לעיל ד' ב' שאמרה על שמחה ישראל יוצאין "ידי חובתן" בנדרים ונדבות ובמעשר בהמה.

ואילו היה מדובר על שלמי חגיגה ולחדש שמועיל בשאר ימות הפסח טפילה במעשר בהמה, היה לברייתא לומר ושאר כל ימות הפסח אדם מביא ממעשר בהמה, ולא לומר אדם יוצא ידי חובתו דחגיגה ממעשר בהמה, כי באמת יוצא ידי חובתו בחולין ולא במעשר בהמה, כי מעשר בהמה הוא רק תוספת שנטפלת לחגיגה, ובתוספת זו דמעשר בהמה אינו יוצא ידי "חובתו". וזה עוד ראיה לרש"י.

ב) שיטת הרמב"ם בפ"ב מהלכות חגיגה ה"ט, וכן שיטת הראב"ד שם כמו שיבואר בהמשך, שהכל קאי על שלמי חגיגה. כי אחר שביאר הרמב"ם בהלכה ח' את דין הטפילה, כתב בהלכה ט' וז"ל, ויוצא אדם ידי חובת "שלמי חגיגה" במעשר בהמה, ואין מביאין אותו ביום טוב שמא יעשר ביום טוב עכ"ל.

ומשמע לפ"ז שמה שאמרו בברייתא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, מדובר באופן שלא הקריב שלמי חגיגה ביו"ט ראשון ורוצה להקריבו בשאר הימים, שאז יכול להקריבו יחד עם טפילת מעשר בהמה. ומשמע מזה שאם רוצה להקריב חגיגה ביו"ט ראשון אינו יכול לטפול לו מעשר בהמה, ולכן שאלה הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא יוכל לטפול מעשר בהמה לחגיגה, ותירצה הגמרא משום סקרתא.

ולפ"ז מה שאמרה הברייתא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, כיון דקאי על חגיגה ועל טפילה, על כרחך לא אתי אלא לבית הלל, שהרי בית שמאי לית להו טפילה בדבר שבחובה כש"כ רש"י לעיל ד"ה יום ראשון, ובודאי גם הרמב"ם מודה לפרט זה. וכן על כרחך לא אתי אלא לחזקיה שסובר טופלין בהמה לבהמה, דאילו לרבי יוחנן שסובר טופלים מעות למעות הרי אין שייך לטפול מעות חגיגה למעות מעשר בהמה, דלא שייך מציאות של "מעות" מעשר בהמה, משום שהיוצאת עשירית נחקדשה בגופה, ואפילו אם ירצה לפדותה ולהעביר קדושתה על מעות לא מהני, כדיליף בבכורות ל"ב ב' מקרא דלא יגאל דלא אודכוני אודכון ולא אפרוקי מיפריק. ועל כרחך אתי רק לחזקיה. (אבל לשיטת רש"י דקאי על שלמי שמחה, אתי שפיר גם לבית שמאי, וכן אתי שפיר לרבי יוחנן, וכמו שנתבאר בעה"י לעיל).

וכן מפורש בראב"ד שם, וז"ל בתוך דבריו. ולמ"ד טופלין בהמה לבהמה, אפשר (פי' אפשר ושייך הדבר) שטופלין בהמת מעשר עם בהמת חולין ומביא (את שניהם) חגיגה. (כי

הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא, על שלמי חגיגה.

ולפ"ז על כרחך שגם מה שאמרה הגמרא קודם ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, מדובר על שלמי שמחה (ובחלק זה הוא כפירוש רש"י) ולכן שיין לשאול למה ביום טוב אינו יוצא ידי חובת שמחה במעשר בהמה. וכן מפורש בהמשך דבריו שגם דברי הברייתא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה מדובר על שלמי שמחה. ונמצא לפ"ז שהוא מפרש שיטה חדשה בגמרא כאן שהכל הולך על שלמי שמחה. (ופלא שלא הזכיר לא את רש"י ולא את הרמב"ם, ואפילו לא ביאר את שיטתו בביאור הגמרא, אלא מיד הקשה, שמזה משמע שהיה לו דבר פשוט שהכל הולך ^{על שלמי שמחה}).

כא) ושאר כל ימות הפסח וכו'. ^{אמרי' 1234567} הא דנקט ימות הפסח לאו דוקא, דה"ה ימי הסוכות. אלא נראה שברייתא זו קאי על יסוד דברי בית שמאי ובית הלל בטפילה, וכדאיתא בברייתא לעיל ד' ב' וחגיגת יום טוב הראשון של "פסח" ב"ש אומרים מן החולין וב"ה אומרים מן המעשר. וברייתא זו היא המשך לזה, ולכן אמרה שבשאר ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה. (ומה שדיברו שם על פסח, מפורש בגמרא שם שבאו לאפוקי חגיגת י"ד שיכולה לבא כולה מן המעשר אפילו לבית שמאי).

ובאמת אפילו בלא לומר שהברייתא קאי על הברייתא דלעיל, נמי אתי שפיר, משום דיש לומר דהתנא ביו"ט דפסח קאי ולכן

ע"י הטפילה נעשה שם חגיגה על שניהם). אבל לא ביום טוב חוששין שמא יעשר ביום טוב. אבל למ"ד אין טופלין בהמה לבהמה (אלא מעות למעות) לא משכחת לה. (שאדם יוצא ידי חובתו ממעשר בהמה, כי אין מעות למעשר בהמה) עכ"ל.

ומפורש כאן שהראב"ד מודה לרמב"ם שמה ^{אמר' הרמב"ם} שאמרה הגמרא ושאר כל ימות הפסח אדם יוצא ידי חובתו במעשר בהמה, מדובר על שלמי חגיגה, ולכן כתב הראב"ד שזה שיין רק לפי חזקיה שטופלין בהמה לבהמה. ועפ"ז המשיך הראב"ד שלפי שיטת חזקיה בלבד אמרה הברייתא שאין טופלין מעשר בהמה ביום טוב משום שאין מעשרין ביום טוב. כי לפי רבי יוחנן שטופלין מעות למעות כל זה לא שיין, כי לא שיין לטפול מעות מעשר בהמה למעות חגיגה כי אין מעות למעשר בהמה. ור' יוחנן סובר כמו הברייתא הראשונה שחולקת על זה. וא"כ מפורש שגם הראב"ד למד את הגמרא כאן כשיטת הרמב"ם. (ומה שהקשה הראב"ד שם על הרמב"ם, יתבאר בעה"י בקונטרס עולת ראיה סימן ה' עי"ש).

ג) הטורי אבן בחידושיו כאן הקשה, וז"ל ביום טוב מאי טעמא לא, קשה לי מאי פריך דילמא לאו משום דאין יוצא ידי חובת "שמחה" במעשר בהמה ביום טוב, אלא משום דנדרים ונדבות אין קריבין ביום טוב וכו' עכ"ל. עי"ש שהאריך. ומדבריו נראה שפירש שמה ששאלה הגמרא ביום טוב מאי טעמא לא, קאי על שלמי שמחה. וא"כ משמע שמפרש שיטה חדשה לא כמו רש"י ולא כמו הרמב"ם, שהרי שניהם פירשו את שאלת